

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «СЕВЕРО-ОСЕТИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ
КОЛЛЕДЖ»**

МИНИСТЕРСТВА ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РСО-АЛАНИЯ

Утверждаю

Зам. Директора по УМР ГБПОУ

«Северо-Осетинский
медицинский колледж» МЗ РСО-Алания

 Моргоева А.Г.
«06» июня 2025г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

ОУД.18 Осетинская литература

По специальности:

34.02.01. Сестринское дело

Форма обучения: очная

Уровень подготовки: на базе основного общего образования

Владикавказ, 2025 г.

Рассмотрена на заседании
общеобразовательной ЦМК
Протокол № 10
От 29 мая 2025 г.

Председатель
 С.С. Томаева

Программа разработана на основе
Федерального государственного
образовательного стандарта среднего
профессионального образования для
специальности
34.02.01. Сестринское дело

Рассмотрена и одобрена на заседании
методического совета ГБПОУ
"СОМК" МЗ РСО-А.

Старший методист пометодической
работе ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
 А.М. Караева
« 06 » 06 2025 г.

РАЗРАБОТЧИКИ:

ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
(место работы)

Преподаватель
(занимаемая должность)

Абаева Л.С.
(инициалы, фамилия)

РЕЦЕНЗЕНТ: старший методист,
к.б.н.

(занимаемая должность)

А.М. Караева

(инициалы, фамилия)

**ГОСУДАРСТВЕННОЕ БЮДЖЕТНОЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ
УЧРЕЖДЕНИЕ «СЕВЕРО-ОСЕТИНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ МЕДИЦИНСКИЙ
КОЛЛЕДЖ»**

МИНИСТЕРСТВА ЗДРАВООХРАНЕНИЯ РСО-АЛАНИЯ

Утверждаю

Зам. Директора по УМР ГБПОУ

**«Северо-Осетинский
медицинский колледж» МЗ РСО-Алания**

_____ Моргоева А.Г.

«06» июня 2025г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

ОУД.18 Осетинская литература

По специальности:

34.02.01. Сестринское дело

Форма обучения: очная

Уровень подготовки: на базе основного общего образования

Владикавказ, 2025 г.

Рассмотрена на заседании
общеобразовательной ЦМК
Протокол №
От _____ 2025 г.

Председатель
_____ С.С. Томаева

Программа разработана на основе
Федерального государственного
образовательного стандарта среднего
профессионального образования для
специальности
34.02.01. Сестринское дело

Рассмотрена и одобрена на заседании
методического совета ГБПОУ
"СОМК" МЗ РСО-А.

Старший методист по методической
работе ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
_____ А.М. Караева
« _____ » _____ 2025 г.

РАЗРАБОТЧИКИ:

ГБПОУ "СОМК" МЗ РСО-А.
(место работы)

Преподаватель
(занимаемая должность)

Абаева Л.С.
(инициалы, фамилия)

РЕЦЕНЗЕНТ: старший методист,
к.б.н.

(занимаемая должность)

А.М. Караева

(инициалы, фамилия)

1. ПАСПОРТ ПРОГРАММЫ ДИСЦИПЛИНЫ

1.1. Область применения программы

Рабочая программа учебной дисциплины является частью программы подготовки специалистов среднего звена в соответствии с ФГОС по специальности:

34.02.01 «Сестринское дело»

1.2. Место учебной дисциплины в структуре программы подготовки специалистов среднего звена:

Общеобразовательный цикл, общеобразовательные дисциплины.

1.3. Цель и планируемые результаты освоения дисциплины:

В результате освоения дисциплины обучающийся должен уметь:

- воспроизводить содержание литературного произведения;
- анализировать и интерпретировать литературное произведение, используя сведения по истории и теории литературы ;
- соотносить художественную литературу с фактами общественной жизни и культуры;
- соотносить изучаемое произведение с литературным направлением эпохи; выделять черты литературных направлений и течений при анализе произведения;
- определять жанрово-родовую специфику литературного произведения;
- выявлять авторскую позицию, характеризовать особенности стиля писателя;
- выразительно читать изученные произведения (или фрагменты), соблюдая нормы литературного произношения;
- аргументировано формулировать свое отношение к прочитанному произведению;
- составлять планы и тезисы статей на литературные темы, готовить учебно-исследовательские работы;
- писать рецензии на прочитанные произведения и сочинения различных жанров на литературные темы.
- использовать приобретённые знания и умения в практической деятельности и повседневной жизни

В результате освоения дисциплины обучающийся должен знать:

- содержание изученных литературных произведений;
- основные факты жизни и творчества писателей-классиков;
- основные закономерности историко-литературного процесса и черты литературных направлений;

- сведения об отдельных периодах его развития; черты литературных направлений и течений;
- основные теоретико-литературные понятия.

В результате освоения дисциплины обучающийся осваивает элементы компетенций:

Код	Общие компетенции
ОК 1.	Понимать сущность и социальную значимость своей будущей профессии, проявлять к ней устойчивый интерес.
ОК 2.	Организовывать собственную деятельность, определять методы и способы выполнения профессиональных задач, оценивать их эффективность и качество.
ОК 3.	Решать проблемы, оценивать риски и принимать решения в нестандартных ситуациях.
ОК 4.	Осуществлять поиск, анализ и оценку информации, необходимой для постановки и решения профессиональных задач, профессионального и личностного развития.
ОК 5.	Использовать информационно-коммуникационные технологии для совершенствования профессиональной деятельности
ОК 6.	Работать в коллективе и команде, обеспечивать ее сплочение, эффективно общаться с коллегами, руководством, потребителями.
ОК 7.	Ставить цели, мотивировать деятельность подчиненных, организовывать и контролировать их работу с принятием на себя ответственности за результат выполнения заданий.
ОК 8.	Самостоятельно определять задачи профессионального и личностного развития, заниматься самообразованием, осознанно планировать повышение квалификации.
ОК 9.	Быть готовым к смене технологий в профессиональной деятельности.

Æмбарынгæнæн фыстæг

Кусæн программæ æрцыд Федералон паддзахадон ахуырадон стандарты домæнтæм гæсæ. Программæ арæзт у Ирон литературайы программæты бындурыл. Мадæлон литературæ нымæд у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Ирон литература ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Программæйы нысан æмæ хæстæ сты:

- Зонындзинæдтæ райсын ирон литературæйæ аивадон тексты бындурыл;
- Литературон уацмыс анализ кæныны зонындзинæдтæ арфдæр кæнын;
- Аыйвадон уацмыстæ кæсыны культурæ рæзын кæнын.
- Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ базоней текстæ æвзарын, йæ мидис рафæлгъауын æмæ радзурын;
- Раттын зонындзинæттæ автор æмæ йе сфæлдыстады тыххæй;
- Скъоладзаутæ хъуамæ базоней, аивадон ныв æмæ фæлгонц цы мадзæлттæй арæзт цæуынц, уыдон, хъуамæ иртасой нывæфтыд æвзæджы рæсугъддзинады гæнæнтæ;
- Базоней уацмыс æмæ йæ архайджыты тыххæй сæ хъуыдытæ зæгъын, цаутæн аргъ кæнын, уыдон цардимæ бæттын;
- Уыймæ стыр нысаниуæг ис аивадон литературæйы фæрцы ахуыргæнинæгты удварны хъомылады фарстатыл кусынæн, абоны рæстæгæн аргъ кæнын зонынæн;
- Æгъдау, кад, намыс, патриотизм æмæ граждайнаг хæстæ цы сты, уый зонынæн;
- Гуманон дунембарынад æмæ национ химбарынадæй хайджын кæнынæн;
- Литературон уацмысы эстетикон æнкъарæнтæ æмбарынæн;
- Ирон адæмы национ культурæйы сæйраг миниуджытæ литеоатурон тексты аурынæн, ирон литературæйы нысаниуæг æмбарынæн, йæ бастдзинад æндæр адæмты литературæтимæ, културæтимæ иртасын.

Ахуырадон архайды хуызтæ:

- Текстмæ байхъусыны фæстæ сбæлвырд кæнын уацмысы жанр. Йæ сæйраг мидисын бамбарын, рахицæн кæнын сæйраг æмæ уæлæмхæст архайдтытæ, характеристикæ раттын геройтæн;
- Раттын характеристикæ тектæн: йæ сæргондмæ гæсгæ; сбæрæг кæнын темæ, уацмысы сæйраг хъуыды; ссарын тексты авторы хъуыдытæ;
- Сбæлвырд кæнын уацмысы жанр, йæ хицæндзинæдтæ, абарын æй æндæр жанртимæ;
- Бамбарын кæнын пылан: адих кæнын хæттыл, алы хайæн дæр сæргонд æрхъуыды кæнын; сбæлвырд кæнын уацмысы сæйраг хъуыды;
- Радзурын уацмысы текст цыбыртæй, хайгай, бæстон; сæйраг архайджытæн характеристикæ раттын;
- Рольтæм гæсгæ кæсын текст. Рахицæн кæнын фрагмент, адих кæнын рольтæ;
- Кæсын хъæрæй, аив;
- Анализ скæнын уацмысы аивадон мадзæлттæн;
- Анализ скæнын уацмысы аивадон мадзæлттæн;

Ахуыргæнинæгты домæнтæ цæттæдзинадмæ:

Ахуыргæнинæгтæ хъуамæ зоной æмæ арæхсой:

- Уацмысы жанр раиртасын, йæ хицæндзинæдтæ йын сбæлвырд кæнын;
- Уацмысы сæйраг æмæ фæрссаг фæлгонцтæ рахицæн кæнын;
- Уацмысы сюжет, йæ хицæндзинæдтæ;
- Архайджытæн характеристикæ дæттын;
- Уацмысы историон бындур сбæрæг кæнын;
- Уацмысы аивадон мадзæлттæ, нывæфтыд æвзаг сбæрæг кæнын;
- Уацмысы композицион арæзт сбæрæг кæнын.

Стандарттам гасга ахуырганинагта литературайа райсдзысты

ахэм зонындзинæдæ æмæ арæхсдзинæдтæ:

-иумæйаг культурон-литературон арæхсдзинæдтæ, литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературæйы бастдзинад æппæт дунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекæты, интернеты информаци агурын зонын;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературæйы нысаниуæг адæймаджы удвæрны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстынгасæй кæсын; литературон уæцмысы агурын дзуаппытæ зæрдæагайаг фарстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхсдзинад, литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын, зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын;

-ныхас кæнын,ныхасы стильтæй пайда кæнын зонын.

Ахуыргæнинагтæ хъуамæ зоной:

- фысджыты цард æмæ сфæдыстад;
- цы уацмыстæ ахуыр кодтой, уыдоны сюжеттæ, композицийы хицæндзинæдтæ, фæлгонцтæ;
- этикон характеры тыххæй æмбарынад;
- æмбарынадтæ:æмдзæвгæ, поэмæ, радзырд, драмæ, трагедии, роман, фыссæджы индивидуалон стили сæйраг миниуджытæ;
- наизусть ахуыр кæнынмæ цы уацмыстæ амынд цæуы, уыдон.

Ахуыргæнинагтæ хъуамæ арæхсой:

- фыссæджы арæзт аивадон нывтæ иртасын æмæ æвдисын;
- уацмыс анализ кæнын, йæ хæйттæ хынцгæйæ;
- эпос, лирика, драмæ кæрæдзийы иртасын;
- уацмысы хъайтарæн характеристика дæттын, цалдæр уацмысы хъайтарты кæрæдзийыл абарын;
- авторы ахаст уацмысы архайджытæм æмæ цаутæм иртасын;
- уацмыс аив кæсын;
- хи сæрмагонд дзургæ æмæ фысгæ ныхасмæ пълан саразын;
- литературон – критикон æмæ публицистикон уацтæн, стæй ахуыргæнæджы лекцийæн хи куысты пълан, тезистæ, конспект аразын;

- литературон темæйыл доклад кæнæ реферат бацæттæ кæнын;
- нырыккон литературон фæзындтæн аргъ кæнын.

Ахуырады удгоймаг хъомыл кæныны фæстиуджытæ сты:

- Уæрæсейы аккаг хъæбул (гражданин) хъвыл кæнын;
- патриотон хъомылад (райгырæн бæстæмæ уарзондзинад гуырын кæнын), - Фыдыбæстæйæ сæрыстыр уæвыны хъуыдытæ хъомыл кæнын;
- зонын хи адæмы истори, культурæ . мадæлон æвзаг, уымæ зонын Уæрæсейы адæмты культурæ дæр;
- ахуырмæ бæрнон цæстæнгас дарын æмæ хæдахуыр курдиат рæзын кæныныл архайын;
- амонын æхсæнады æгъдау,хи дарыны уагæвæрд;
- архайын колледжы хæдуынаффæйы куыст æмæ æхсæнады царды дæр;
- хъомыл кæнын хибарæй ахуыр кæныны,урочы нысантæ бæрæг кæнын æмæ химæ ног хæстæ исынмæ арæхстдзинад;
- хибарæй ахуыры эффективондæо мадзæлттæ æмæ фæрæзтæ æвзарынмæ арæхстдзинад;
- урочы архайгæ (дзургæйæ, фысгæйæ , алыхуызон логикон хæслæвæрттæ æххæст кæнгæйæ æмæ а.д.), хи рæдыдтытæ сраст кæнынмæ арæхсын;
- информацион коммуникативон технологитæй пайда кæнынмæ арæхсын.

Ахуырады предметон фæстиуджытæ

- предметæй зонындзинæдтæ, арæхстдзинæдтæ райсын;
- зонындзинæдтæй ахырты рæстæг æмæ алыхуызон ахуырадон- проектон уавæрты пайда кæнынмæ арæхсын;
- наукон хъуыдыкæнынад рæзын ; наукон терминологи, методтæ зонын.

Литературæйы программæйы арæзт

Стандарты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ "филологи"-йæ арæзт сты ахæм уагыл:

1) чингуытæ кæсын æмæ литературæ ахуыр кæныны ахадындынад адæймаджы миддунейы рæстæн цы пайда сты, уый бамбарын, чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын;

1) литературæ адæмы национ-культурон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) маделон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын маделон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, маделон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ и,

б) фыстæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон ауцмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

б) амонын аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

2. СТРУКТУРА И СОДЕРЖАНИЕ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

2.1. Объем учебной дисциплины и виды учебной работы

Вид учебной работы	Количество часов
Максимальная учебная нагрузка (всего)	101
Обязательная аудиторная учебная нагрузка (всего)	78
в том числе:	
теоретические занятия	
Самостоятельная работа студента (всего) в том числе:	23
выполнение контрольных домашних заданий по темам	10
выполнение рефератов	4
Сообщений	4
Таблиц	2
Презентаций	3

2.2 Къалендарон пълан ирон литературæйы курсæй

№ уро чы	Сæргонд	Урочы темæ.	сахатта	Сæйраг сæмбарынсæдтæ	Фæстиуджытæ	Ахуырганинагты Универсалон архайдтытæ	Зонындзин æдты бæрц
1	Разныхас Фыццаг ирон рухстауджыта Фыццаг ирон рухстауджыта	Литературайы историйы предмет Колыты Аксо Колыты А. уацмыста касын ("Чырыстийы рухс райгасдзинад", "Мах фыд" Агъуызаты И.	2с.	Ирон адамы историйыл афалгаст		æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын	2
				Йа цард ама сфалдыстад. Аксо-дины чингуыты талмацганаг.	Аксо-фыццаг поэतिकон фалваранты автор ("Мады Майрамы кады зараг"	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын .	2
				Фыссаджы тыххай ныхас. Кадаг "Алгъуызы кадаг"-ы композицион аразт; йа тема ама идея.	Авторы патриотизм ама гуманизм кададжы.Алгъуызы фалгонц.	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын .	2

				Алгъуызы фалгонц			
	Хибарай куыст хадзары	Сахуыр канын скъуыццаг "Алгъуызы кадаг"-ай.					
2	Мамсырат ы Т. Хъаныхъу аты И.	Мамсыраты Т.-- фыццаг ирон профессионалон поэт. Хъаныхъуаты Иналы царды хабæрттæ, йе' сфæлдыстады сæйраг мотивтæ. Ирон адæмы цардыуаг æмæ æгъдæуттæ очерк «Ирон хъæуы»-йы	2	"Ирон зарджыт"- ыл афалгаст	1)Фыццаг ирон национ поэт. Амдзавга "Сагъаста". Райгуыран баста уарзыны мотивта Темырболаты поэзийы. ("Ме мгарма", "Авданы зард") 2) Райгуырæн бæстæ уарзыны мотивтæ. Мамсыраты Темырболаты поэзийы. «Рынчын æмæ рынчынфæрсæ г	фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзынад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзынад гурын	2
				1)Поэты хæс йæ адæмы раз, йæ фæндиæгтæ, йæ бæллицтæ	Иналы царды хабæрттæ, йе' сфæлдыстады сæйраг	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг	2

				. Хицән адәймәгты фәлгонцтә уацмыс«Ирон хъәуы»	мотивтә. Поэты хәс йә адәмы раз, йә фәндиәгтә, йә бәллицтә «Фәндон»-ы. Ирон адәмы цардыуаг әмә әгъдәуттә очерк «Ирон хъәуы»-йы.	кәнын, ахуыры фәстиуджытә рагацау сбәрәг кәнын хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемә раст сбәрәг кәнын хъәугә информаци ссарын зонын әмбаргә куыст фәрстытә әвәрын, хи хъуыдытә әргом кәнын, ахуырты әмгуыстады пьлан аразын	
	Хибарай куыст хадзары	Зардамадзаугадар фалгонцта очерк "Ирон хъауы"-йы					

3	Хетагкаты Къоста	Къостайы цард ама сфалдыстад	2	<i>Къоста-поэт æмæ революцион демократ. "Ирон фандыр"</i>	1) «Ракæс»-ы катай адæмы æфхæрд æмæ тыхстыл, «Салдат»-ы катай ныййарæгыл. Национ хæдбардзинад æмæ иудзинадмæ сидт æмдзæвгæтæ «Додой» æмæ «Катай»-ы. Лирикон геройы уды рæсугъддзинад æмдз. «Харзбон»-ы; 2) Поэма "Фатима"-йы мидис, йа идейата; 3) Ибрагим, Дзамболат ама Фатимайы фалгонцта	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст	Ахуырканын "Ныстыуан", "Рагон					

	хадзары	нартон лагау", "Ныфс" Поэмайы разныхаз.					
4	Къубалты Алыксанд р.	<i>Къубалты Алыксандыры культурон æмæ сфæлдытадон куыст.</i>	2	«Æфхæрдты Хæсанæ»- социалон æфхæрды ныхмæ тохы мотивтæ	Фыссæджы культурон æмæ сфæлдытадон куыст. «Æфхæрдты Хæсанæ»- социалон æфхæрды ныхмæ тохы мотивтæ. Иунаджы фæлгонц кадæджы. Госæма – ирон патриахалон сылгоймаг	ахуырадон нысан æвæрын, ахуырадон архæйдтытæ сбæрæг кæнын, ахуыры фæстиуджытæ рагацау сбæрæг кæнын хи ныхас раст рацаразын зонын, проблемæ раст сбæрæг кæнын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пылан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	<i>Иунаджы хъысмат ир. литературайы</i>					

3	Ирон литература XX-ам анысы райдианы Коцойты Арсен.	Презентаци. Ирон советон литературæ 1917-1929 азты. Коцойты Арсены цард æмæ æхсæнадон куыст. Гыццыл адæймаджы хъысмæт «Æнæном радзырд»-ы Арсены ахадындзинад ирон литературæйы Радзырды «Æмбæлттæ»-йы композицион арæзт.	2		-текст скъуыддзæгты л (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	Тексты хъæугæ æрмæг агурын Аив ныхасыл куыст Проблемон фарста æвæрын Адæймаджы миддунейæн эстетикон æгъдауæй аргъ кæнын æмæ æмбарын Ныхмæлæуд хъуыдыдæ райхалын Анализ, синтез, абарст, зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæ иумæйаг кæнын Проблемон фарстатæн дзуапп раттын	2
				Сюжет æмæ композиций. Батырбеджы фалгонц Сюжет ама композици. Леуаны фалгонц Уацмысы адамы эгоизм -	2		

	Хибарай куыст хадзары	Арсены ахадындзинад ирон литературæйы.					.
4	Гæдиаты Цомахъ.	Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Багъатыр». Трагедийы историон бындур. Презентаци.Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ драмæйы. Адæмы патриотизм. Презентаци.Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг. Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.	2	Элегии. Историон трагедии. Трагедийы сюжет æмæ композици.	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ	Анализ, синтез, абарст, зонындзинадтæ æмæ арæхстдзинадтæ иумæйаг кæнын Тексты хъæугæ æрмæг агурын Аив ныхасыл куыст Алыхуызон хъуыдытæ хынцын æмæ кординаци кæнын (æрмæджы фæткæвæрдыл ахъуыды кæнын)	2
				Проблемон фарстатæн дзуапп раттын			2
				Фæлгонцаразæн лексикаæ			1
	Хибарæй Куыст хæдзары	Ныффыссын нывæцæн «Национ иудзинад»					.
5	Малиты	Георгийы царды	2	Поэмæйы темæ,	лиро – эпикон	Фарст	2

	Георги.	хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ». Сæйраг хъайтары фæлгонц.		идейæ, композици. Романтизм. Темур- Алсахъы фæлгонц. Фольклоримæ бастдзинад Уацмысы аивадон мадзæлтæ	уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын	райхалынаæнахадгæд æр мадзæлттæ агурын Дзургæ ныхасы æмбаргæ арæзт Хи хъуыдытæ бæлвырд æмæ æххæстæй зæгъын	. 2
6	Барахъты Гино.	Барахъты Гиноы цард æмæ æхсæнадон куыст. «Арæбиаты Гуыргъохъ». Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы. Презентаци. «Азджериты Куыцыкк.» Поэмæйы романтикон стилы æууæлтæ. Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ. Куыцыкк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт. Аивады темæ кадæджы	2	Радзырды арæзт, йæ лирикон ахаст. Эпитеттæ, абарæнтæ. Сюжет æмæ композицион хицæндзинæдтæ уацмысы	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз с южеты	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын, анализ синтез, тексты æмбарынад, спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты	2. 2 .
				Æгъдау æмæ лæгдзинады уæлахиз		Уацмысы аивадон мадзæлтæ	Фæлгонцаразæн лексика

	Хибарэй Куыст хæдзары	Нывæцæн «Райгуырæн уæзæгмæ уарзондзинад» ныффыссын.			-уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын		.
	Хибарэй Куыст хæдзары	.Мысосты амдзавга ахуыр канын					
7	Беджызат ы Чермен.	Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц». « Уанелы Тутыр» - ы мидис. Колыты Бецийы мастисæн. Новеллæты бынат	2	Новеллæ Таурæгъ бакæсын Рагон адæмы царды ныв	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнгæйæ, критеритæй пайда кæнын(К) Хибарэй саразын алгоритмон архайд(П) Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын (П) Анализ, синтез,	. 2 . 2

		æмæ ахадьндзинад ирон литературæйы			Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	классификаци(П) Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын(П)	
	Хибарæй Куыст хæдзары	Нывæцæн «Сылгоймаджы хъысмæт» ныффыссын			Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,æмбарг æ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;		
8	Хъуылаты Созырыхъ о.	Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы Презентаци.Социало н быцæутæ радзырд «Номылус»-йы.	2	Габейы фæлгонц. Уарзондзинад æмæ царды æцæгдзинады темæ радзырды	æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй;	Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын фысгæ ныхасы рæзты	2.

		Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт.					
				Юмор æмæ сатира.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематика, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedt æ, бынат фæлгонцты .	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	. 2
		Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис. Адæмы уавæр уацмысы		Проблемон фарстатæн дзуапп раттын			2
9	Къ.Фарнион	Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. «Уады уынаер». Хохæгты тох хæдхæцæг паддзахы ныхмæ.	2	Роман. Уацмысы æвзаг æмæ стиль. Романы идея ама сюжет Уацмысы таурагъон æууæл.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематика, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ	2.
	Хибарæй Куыст хæдзары	Презентаци.Социалон æмæ этикон проблемæ. Мисураеты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц.		Æппæрцаг фæлгонцты къорд.			.
							2
							2

		Романы реалистон тенденци			Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедт æ, бынат фæлгонцты системайы, .	раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	
10	Нигер. (Дзанайты Иван)	Нигеры бынат ирон литерæтурæйы æмæ культурæйы. Авторы позиции «Фæстаг хъæбысы» Æмдзæвгæ «Хидыл»- ы философон мидис.	2	Сæрибары темæ Нигеры лирикайы	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнынæн бæлвырд критеритæй пайда кæнын Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын	2.
		Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы. Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц» Нигеры сфæлдыстады ахадындзинад ирон литерæтурæйы.		Ног заманы поэты уавæр			2

	Хибарэй Куыст хæдзары	Нигеры æамдзæвæг ахуырканын					
11	Боциты Барон	Роман «Саст рæхысы» темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт- характер равдисыны мæдзал.	2	. Уацмысы æвзаг	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мæдзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст арг кæныны Анализ, синтез, классификаци Тексты æмбарынад, хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	. 2
							. 2
	Хибарэй Куыст хæдзары	Архыхъауы царджыты царды мидис (изложени)					
12	Туаты	Туаты Дауыты царды	2	Сурæт æмæ	драмон	Æмбæлгæ хуызы	. 2

	Дауыт	хабæрттæ. Драма «Сидзæргæс»-ы сюжет. Драмайы композиции æмæ фæлгонцты дих. Драмайы композиции æмæ фæлгонцты дих. Нуцæйы трагедион хъысмæт.		характер. Хохаг адæмы царды хъысмæт Ирон сылгоймаджы хъысмат	уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын	. 2
13	Мамсырыт ы Дæбе.	Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристика. Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.	2	Сурæт æмæ характер.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематика, аивадон мадзæлтты ахъаз	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæнын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	2.
				Уацмысы аивадон æууæлтæ.			2
14	Разныхас. Кочысаты	Ирон литература Фыдыбæстæйы Стыр		Цыбыр конспект скæнын			2

	Мухарбег. Калоты Хазби.	Хæсты азты. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты».	2	Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ Адамон поэты фæлгонц æмдз. «Къоста Херсоны».	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ, хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Хи хъуыдытæ сбæлвыд кæнына бæлвырд критеритæй пайда кæнын	2
		Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард...».)		Хазбийы поэтикайы бынат йæ рæстæджы ирон литерæтурæйы.	хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.	Дзургæ ныхас æмбаргæ æмæ сæрибарæй аразын	2.
	Хибарæй Куыст хæдзары	Калоты Х.амдзавга ахуырканын					
15	Плиты Грис.	Плиты Грисы лирикайы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ	2	Гришы поэзийыл афалгаст Трагедии. авторы ахастдзинад йæ	драмон уацмысæн анализ кæнын, уацмысы архайды цыд логикон	Ахуырадон æрмæджы этикон нысаниуæгæн раст аргъ кæныны Анализ, синтез, Тексты æмбарынад,	2.
							2

		хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы. Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт. Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг. Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст Уацмысы арæзт, сюжет, композици.		героймæ, сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, Сюжеты бастдзинад фольклоримæ	æгъдауæй раст дзурын, сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæ, раст аргъ сын кæнын сæ бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн, адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæ н мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хъæугæ æрмæг сæ исын зонын Аххос æмæ фæстиуджытæ раиртасын Æмбæлгæ хуызы спайда кæнын дзургæ ныхасæй хъуыддæгтæ аразгæйæ	2
16	Гаглойты Федыр. (Гафез)	Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман «Уæ бонтæ хорз, адæм!»-ы мидис æмæ проблематикæ. Æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ . Уацмысты фæлгонцты системæ	2	Эпикон – таурæгъон литературæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.	-текст скъуыддзæгтыл (хицæн эпизодтыл) дих кæнын.; -тексты сæйраг хъуыды иртасын; -уацмысы архайд цыд логикон	æнкъарын ирон æвзаджы ахадындынад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын æнкъарын ирон	2 2

		Гимн хъилхъæдурæн.»			æгъдауæй раст дзурын; -дыууæ фæлгонцы кæрæдзийыл абарын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад	
17	Дзугаты Георги.	Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстад. Кадæг «Бындзыг»- лирикон ахаст Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы.	2	Лиро –эпикон поэмæ.	лиро – эпикон уацмыс æвзарын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ	æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды, мадæлон æвзаджы аивдзинад , Фыдыбæстæм æмæ мадæлон æвзагмæ уарзондзинад гурын кæнын	2

					кæнын.		
18.	Цæгæраты Максим.	Цæгæраты Максимы сфæлдыстадон сурæт. «Мады зарæг»-ы сюжет æмæ композици. Аивады хъомыс, музыкайæ райгуыргæ ассоциативон дуне. Хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ уацауы.	2	Сюжет, композици, сурæт-кæрæдзиимæ сæ бастдинад	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композици равдисынаен, -бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedt æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонын . хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын, хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2 2

					.		
19	Цæрукъаты Алыксанд р	Алыксандры поэзийы æууæлтæ, йæ традицитæ. «Ныхас авдæны сывæллони-мæ». Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад.	2	Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад	-бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн,	æнкъарын мадæлон æвзаджы аивдзинад ,	2
	Хибарай куыст хадзары	Алаксандры амдзавга сахуыр канын					
20	Джусойты Нафи.	Джусойты Нафийы литературон æмæ зонадон куыст. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады Роман «Фыдæлтты туг Романы композицион нывæзт. Зарæджы фæлгонц романы. Ака æмæ Бекайы фæлгонцтæ	2	Историон роман	-бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, - аивадон	æнкъарын ирон æвзаджы ахадындзинад нæ адæмы царды,	2
				Романы мидис æмæ проблематикæ, йæ историон бындур	мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, -бæрæг кæны	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын,	2

		Уарзт æмæ хæст: лирикон æмæ эпикон райдайæнты æмиудзинад		Национ иудзинады темæ романы	сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн.	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	Зарæджы фæлгонц» «Иудзинады темæ романы». Изложени ныффыссын					
21	Дзаболаты Хазби. 1с.	Хазбийы поэзийы сæйраг мотивтæ., «Амонд», «Æз хæхты райгуырдаг», «Куы хæссай зæрдæйы æмбуар»-йы.	2	Строфа, ритм, рифмæ.	:лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ),	Хи ныхас раст рацаразын зонын,проблема раст сбараг канын, хъауга информаци ссарын зонин	2
	Хибарай куыст хадзары	Дзаболаты Х.амдзавга сахуыр канын					
22	Гаглойты Владимир.	Гаглойты Владимиры сфæлдыстадон сурæт. Драмæ «Ныййарæджы кадæг»-ы композиции, йæ	2	Драмæйы хуызтæ	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон	хъауга информаци ссарын зонин хъæугæ информаци ссарын зонин æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын,	2 2

		аивадон мадзæлттæ. Фыртты фæлгонцтæ. Мады монументалон фæлгонц драмæйы.			æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ бæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
	Хибарай куыст хадзары	Ныййарæджы хъысмат ирон литературайы					
23	Дзесты Куыдзæг	Дзесты Куыдзæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацауы фæткон-философон мидис. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ Адæймаджы уæвынады æнусон фарстатæ. Фæндаджы темæйы философон мидис.	2	Уацау «Фæндагсар Уастырджы» -йы сюжет æмæ композици. . Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ	:бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
						хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					хицæндзинаæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн		
	Хибарай куыст хадзары	«Фæрнджын адæймаг амондджын вæййы». Хи хъуыдытæа ацы рæнхъыты фæдыл					
24	Бестауты Гиуæрги.	Райгуырæн бæстæйы темæ Геуæргийы поэзийы.	2	Аллитераци. Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын, -проблемæ æмбарын арæхсын; гипотезæ рахицæн кæнын	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ.		2
	Хибарай куыст хадзары	Бестауты Гиуæргийы сæмдзæвгæ ахуыр канын.					

	Æгъуызар ты Æхсарбег .	Æгъуызаты Æхсарбеджы цардыл афæлгæст. «Куырды фырт»- темæ æмæ проблематикæ..	2	Романы жанрон миниуджытæ æмæ стили хицæндзинæдтæ .	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мæдзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнаен адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мæдзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
		Мурат æмæ Бексолтаны фæлгонцтæ. Рæстæжы фæлгонц уацмысы		Бæрæг кæнын сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдтæ, бынат фæлгонцты системæйы,	аивадон мæдзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинæдт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнаен адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мæдзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
25	Хостыхъо ты Зинаæ.	Хостыхъоты Зинаæйы лирикаейыл афæлгæст.	2	«Мæ зæрдæ» «Райгуыраен къуым –	лирикон æмдзæвгæйы арын сæйраг	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст	2

				æппæтæй зынаргъдæр»	фæлгонцтæ (предметтæ), фылдæр ныхмæвæрд æвæрдæй. -	фæрстытæ æвæрын	
	Хибарай куыст хадзары	Хостыхъоты Зинайы хи æвзæрст æмдзæвгæ ахуыр кæнын.					
26	Дзуццаты Хадзы- Мурат. .	Дзуццаты Хадзы- Мурат поэзийы сæйраг мотивтæ.	2	Аив каст.Дзуццаты Х.-М. сфæлдыстады интернационало н мотивтæ	адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн, бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
27	Булкъаты Михал.	Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Амонды проблемæ. Фæлтæрты бастдзинады темæ Булкъаты Михалы сфæлдыстад. Роман «Теркай-Туркмæ» - йы конфликт æмæ ныхмæвæрд	2	Аивадон æрхъуыды æмæ историон æцæгдзинад. Кард æмæ фæндыры традицион темæ	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн,	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2 2

		фæлгонцтæ.		æмæ йæ ног нысаниуæг	Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаедт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр		
28	Малиты Васо.	Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг. Поэзийы «хуымгæнд» - фæллойгæнæг адæмы цард æмæ тырнæнтæ «Сахуыр мæ кæн, о хуымгæнæг...»- джы.	2	Васойы интимон лирикæйы романтикон ахорæнтæ æмæ поэтикон интонации	хицæн кæнын фæлгонцтимæ баст лексикон рæнхъытæ. -бæлвырд кæнын скъоладзауты ассоциатæ сæйраг дзырдтæ æмæ лексикон рæнхъытæм гæсгæ. -арын авторы цæстæнгас, позици (йæ хъуыдытæ, æнкъарæнтæ,	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					ассоциациæ).		
	Хибарай куыст хадзары	Малиты В. æмдзæвгæ хи Æвзæрст ахуыр кæнын					
29	Бицъоты Грис.	Бицъоты Грисы сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман «Арвы айдæн»-ы сюжет. Романы трагедион финал, йæ аивадон æууæлтæ. Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы	2	Романы тыххæй хъуыдытæ фæарфдæр кæнын	:бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынæн, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаedt æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
				Хицæн адсæймæгты хъысмæттæ Æцæг уарзондзинад æмæ уæздандзинад		хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.		
	Хибарай куыст хадзары	«Сылгоймаджы бынат царды». (изложени)			æмбаргæ æмæ хибарæй аразын фысгæ ныхас рацыд æрмæгæй; Хи хъуыдытæ бæлвырд кæнынæн критеритæй пайда кæнын,		
30	Дзасохты Музафер.	Музаферы граждайнаг позиции. «Урсдоны былыл Бæрæгъуын» - ы темæ сæмæ проблематикæ.	2	Ирон æгъдау æмæ фæтк- æрыгон хъайтарты хъомылгæнджыт æ	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, сюжет æмæ композиции равдисынæн,	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
	Хибарай куыст хадзары	Музаферы æмдзæвгæ Хи æвзæрст ахуыр кæнын					
31	Джыккайт ы Шамил. 4с.	Шамил – поэт, драматург. Йе' сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Трагеди «Хъодыгонд	2	Æмдзæвгæйæ фыст драмæ. Историон трагеди	драмон уацмысæн анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2

		зæд»- мидис æмæ архайды афон. Патриотизм æмæ национ иудзинады идейæтæ трагедийы.		Фæрнджын фидæны домæн--	логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ		
	Хибарай куыст хадзары	Шамилы æмдзæвгæ Хи æвзæрст ахуыр кæнын Джыккайты Шамилы æмæ йæ хъайтар Борæханы иудзинадтæ сæ тох æмæ сæ царды.		тых æмæ зонды цæдис. Борæханы идеалон фæлгонц	сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2
32	Хабلياتы Сафар.	Хабلياتы С. сфæлдыстадыл афæлгæст	2	Фæсхæсты азты царды нывтæ «Фисыны хæдзар». Уацауы сюжет, йæ фæлгонцтæ.	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
33	Хъодзаты Æхсар.	Æхсары поэзийы граждайнаг мотивтæ. Мадселон сæвзаджы ахадандзинад «Ирон дзырд»-ы.	2	Æхсары поэзийы граждайнаг мотивтæ. Мадселон сæвзаджы ахадандзинад «Ирон дзырд»-	равдисынаен, Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинадтæ, бынат	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

				ы. Рифмæйы хуызтæ	фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ		
	Хибарай куыст хадзары	Хъодзаты Æхсары . æмдзæвгæ сахуыркæнын					
34	Агънаты Гæстæн.	Агънаты Гæстæны уацау «Фæстаг бæх»ы этикон проблематикæ.	2	Авторы ныхас. Авторы позиции æвдисæны фæрсæзтæ.	фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.	хъæугæ информаци ссарын зонын æмбаргæ куыст фæрстытæ æвæрын	2
35	Хуыгаты Сергей. .Æлборты Хадзы	Радзырд «Сылгоймæгтæ»-йы мидис æмæ проблематикæ, йæ фæлгонцтæ Æлборты Хадзы – Умар сфæлдыстады хигъæдон æууæлтæ, жанрон æмæ стили агурæнтæ. «Чъребайы сөнкъард хæдзæрттæ» 20 сæнусы кæрон туткалæн хæстытæ – «тæригъæдты апофеоз».	2	Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуæг. Бæлладæйы жанры æмбарынад фæарфдæр кæнын. Традиции æмæ ногдзинад	бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

					композиции равдисынаен, уацмысаен анализ кæнын, -уацмысы архайды цыд логикон æгъдауæй раст дзурын, авторы ахастдзинад йæ героймæ сбæрæг кæнын, хъайтары архайд æмæ миниуджытæн раст аргъ кæнын.		
36	Гуыцмæзт ы Алеш. Ходы Камал	Фыссæджы сфæлдыстадон агураентæ. Хъæууон царды хæрзвæтк семæ æгъдауы равдыст «Урс фынты». Хæст семæ сфæлдыстады 'хсæн сердзон ныхмæлæуд «Пахуымпар» -ы. Ходы Камалы	2	Мидмонологон розæйы тыххæй цыбыр æмбарынад. Фыссæджы хигъæдон æрмдзæф (стиль) Фыдыбæстæйæ фыртæн бæззын, йæ цин семæ хъыгтæй цæрын	: бæлвырд кæнын уацмысы сæйраг проблематикæ, аивадон мадзæлтты ахъаз сюжет æмæ композиции равдисынаен,	хи хъуыдытæ æргом кæнын, ахуырты æмгуыстады пълан аразын	2

		сфæлдыстадыл афæлгæст		«Ирыстонмæ»- йы.	Бæрæг кæны сæйраг архайæджы характерон хицæндзинаæдт æ, бынат фæлгонцты системæйы, авторы бæрæггæнæн адæймаджы уавæр æмæ фæлгонцаразæн мадзæлттæ сбæрæг кæнынæн.		
--	--	--------------------------	--	---------------------	---	--	--

Ахуырадон курсы мидис

№№	Сæргæндтæ	Сæхæттæ
1.	Разныхас. Литературæйы историйы предмет. Ирон адæмы цыбыр истори Ирон рухстауджытæ: æгъуызаты Иуанейы цард æмæ сфæлдыстад Колыты Аксойы цард æмæ сфæлдыстад	2
2.	Мамсыраты Темырболат Хъаныхъуаты Иналы цард æмæ сфæлдыстад	2
3.	Хетæгкаты Къоста. Къостайы сфæлдыстад. Поэмæ "Фатимæ"	2
4.	Къубалты А. цард æмæ сфæлдыстад " æфхæрдты Хасанæ"	2
5.	Гæдиаты Цомахъы биографи,йæ революцион куыст 1905-1907 азты. Трагеди "Ос-Бæгъатыр"-ы историон бындур. Адæм æмæ æлдæртты быцæу. Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ драмæйы . Фæтæджы хъысмæт , йæ сæфты фæндаг	2
6.	Малита Геуæрги Поэмæ "Темур-Алсахъ". Уацмысы историон-фольклорон бындур; сæйраг хъайтары фæлгонц.	2
7.	Коцойты æрсены цард æмæ æхсæнадон куыст Радзырд "Хæлæрттæ"-йы мидис æмæ конфликт. Уацмысы идейæ. Батырбеджы фæлгонц. Гыццыл адæймаджы хъысмæт "æнæном радзырд"-ы	2
8.	Барахъты Гино Барахъты Гинойы цард æмæ æхсæнадон куыст. "Арæбиаты Гуыргъохъ " Дзыллæты сæрибарыл тох кадæджы. æгъдау æмæ лæгдзинады уæлахиз радзырд "Цæр"-ы. Фысгæ куыст "Фыдгæнджытæ сæ къахы бын нæ адæмы кæй ныккодтой, нæ хæссын æз мæ сæрмæ, уый"	2
9.	Беджызаты Чермен. Йæ цард æмæ сфæлдыстад. Новеллаты цикл "Мæсгуытæ дзурынц" Таурæгъ "Кодзыртæ"- йы ирон сылгоймаджы фæлгонц. "Уанелы Тутыр"-ы мидис. Колыты Бецийы мастисæн. Новеллаты бынат æмæ ахадындынад ирон литературæйы.	2
10.	Хъулаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. "Иудзонгон" . Къласон тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы.	2

	Социалон быцæутæ радзырд "Номылус"-йы. Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт. Адæмы уавæр уацмысы. Радзырд "Дыууæ къæрныхы мидис.	
11.	Къоста Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. "Уады уынæр " Хохæгты тох хæдхæцæг паддзахы ныхмæ Мисурæты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц. Социалон æмæ этикон проблемæ .	2
12.	Нигер (Дзанайты Иван). Нигеры бынат ирон литературæйы æмæ культурæйы. Авторы позици æмдзæвæ г"Фæстаг хъæбыс"-ы. æмдзæвгæ "Хидыл"-ы философон мидим. Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт "Нæ тæрсын æз"-ыц. Сагъæс царды нысаныл "Бонтæ бонты фæдыл уайынц"- ы Сæрибары проблема æмдзæвгæ "æз нæ хастон къæлæт". Нигеры сфæлдыстады ахадындынад ирон литературæйы.	2
13.	Боциты Бароны цард æмæ сфæлдыстад. Роман " Саст рæхыс"-ы темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт - характер равдисыны мадзал. Цæлыччы фæлгонц.	2
14.	Туаты Дауыты царды хабæрттæ. Драмæ "Сидзæргæс"-ы сюжет. Драмæйы композиции æмæ фæлгонцты дих. Нуцæйы трагедион хъысмæт.	2
15.	Мамсыраты Дæбейы цард æмæ сфæлдыстады характеристикæ Радзырд "Аууон"-ы сатирæ Уацмыс "Фæсмон"-ы идейон мидис.	2
16.	Ирон литературæ Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ æмдзæвгæ " Сау цæстыты" Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ. Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лироикон геройы уæздан æнкъарæнтæ , йæ цардбæллон хъуыдытæ. ("Фæстаг салам", " Хорзæй баззай, Ир", "æз мæ цард")	2
17.	Плиты Гришы цард æмæ сфæлдыстад. Гришы лирикæйы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ "Солдат"-ы. Историон трагедии "Чермен". Йæ темæ æмæ композицион арæст, сюжет, композици.	2

	Чермен-- адæмы бартыл тохгæнæг. æлдæртты къорд , сæ миддуне , сæ зондахаст.	
18.	Гаглойты Федыр (Гафез) Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман "Уæ бонтæ хорз, адæм!"-ы мидис æмæ проблематикæ. æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ æмæ тырнæнтæ. Уацмысы фæлгонцты системæ.	2
19.	Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстад. Кадæг "Бындзыг"--ы лирикон ахаст. Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы.	2
20.	Цæгæраты Максимы сфæлдыстадон сурæт. "Мады зарæг"-ы сюжет æмæ композици. Аивады хъомыс, музыкæйæ райгуыргæ ассоциативон дуне. Хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ уацауы	2
21.	Цæрукъатты Алыксандыры поэзийы æууæлтæ, йæ традицитæ. "Ныхас авдæны сывæллонимæ". Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ æрдзы хсæн иудзинад.	2
22.	Джусойты Нафийы цард, йæ литературон æмæ зонадон куыст. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады. Роман "Фыдæлты туг"-ы мидис æмæ проблематикæ, йæ историон бындур. Романы композицион нывæзт. Зарæджы фæлгонц романы. Ака æмæ Бекайы фæлгонц. Уарзт æмæ хæст : лирикон æмæ эпикон райдайæнты æмиудзинад. Национ иудзинады темæ романы.	2
23.	Дзаболаты Хазбийы поэзийы сæйраг мотивтæ æмдзæвгæты "Амонд", "æз хæхты райгуырдтæн", "Куы хæссай зæрдæйы æмбуар".	2
24.	Гаглойты Владимиры сфæлдыстадон сурæт. Драмæ "Ныййарæджы кадæг "-ы композици, йæ аивадон мадзæлттæ. Фыртты фæлгонцтæ. Мады монументалон фæлгонц драмæйы. Уацмысы идейæ райхалыны фæрæзтæ	2

25.	Дзесты Куыдзæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацау "Фæндагсар Уастырджи"-йы сюжет æмæ композици. Уацауы фæткон - философон мидис. Сæйраг архайджыты фæлгонцтæ. Адæймаджы уæвынады æнусон фарстатæ. Фæндаджы темæйы философон мидис Райгуырæн бæстæйы темæ Бестауты Геуæргийы поэзийы.	2
26.	Æгъуызаты æхсарбеджы цардыл афæлгæст. "Куырды фырт"-ы темæ проблематикæ. Романы жанрон миниуджытæ æмæ стилы хицæндзинæдтæ. Мурат æмæ Бексолтаны фæлгонцтæ. Рæстæджы фæлгонц уацмысы.	2
27.	Хостыхъоты Зинæйы лирикæйыл афæлгæст.	2
28.	Дзуццаты Хадзы-Мураты поэзийы сæйраг мотивтæ.	2
29.	Булкъаты Михайлы сфæлдыстадыл афæлгæст. Амонды проблемæ. Фæлтæрты бастдзинады темæ. Роман "Теркæй - Туркмæ"-йы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ. Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг.	2
30.	Малиты Васойы сфæлдыстадон фæндаг. Поэзийы "хуымгæнд"-фæллойгæнæг цард æмæ тырнæнтæ "Сахуыр мæ кæн, о хуымгæнæг"-джы.	2
31.	Бицъойты Гришы сфæлдыстадыл афæлгæст. Роман "Арвы айдæн"-ы сюжет. Хæст æмæ гадзрахаты темæ романы. Романы трагедион финал, йæ аивадон æуу æлтæ	2
32.	Дзасохты Музаферы граждайнаг позици. "Урсдоны былыл Бæрæгъуын"-ы темæ æмæ проблематикæ. Ирон æгъдау æмæ фæтк - æрыгон хъайтарты хъмылгæнджытæ.	2

33.	Джыккайты Шамил---поэт, драматург. Йе сфэлдыстадыл афэлгэст. Трагеди "Хьодыгонд зэд"--мидис эмэ архайды афон. Патриотизм эмэ национ иудзинады идейэтэ трагедийы. Фэнджын фидэны домэн --- тых эмэ зонды цэдис Борæханы идеалон фэлгонц Джыккайты Шамилы эмэ йæ хъайтар Борæханы иудзинæдтæ сæ тох эмæ сæ царды.	2
34.	Хабلياتы Сафар. Фæсхæсты азты царды нывтæ "Фисыны хæдзар"-ы. Уацауы сюжет, йæ фэлгонцтæ.	2
35.	Хьодзаты æхсары поэзийы граждайнаг мотивтæ. Мадæлон æвзаджы ахадындынад "Ирон дзарыд"-ы.	2
36.	Агънаты Гæстæны уацау "Фæстаг бæх"-ы этикон проблематикæ. æрдз эмæ адæймаджы хсæн удхæстæгдзинады хъуыды.	2
37.	Хуыгаты Сергей. Радзырд "Сылгоймæгтæ"-йы мидис эмæ проблематикæ, йæ фэлгонцтæ.	2
38.	æлборты Хадзы - Умары сфэлдыстады æууæлтæ, жанрон эмæ стили агурæнтæ. "Чъребайы æнкъард х æдзæрттæ"--20-æм æнусы кæрон тугкалон хæстытæ --"тæригъæдты апофеоз". Гуыцмæзты Алеш. Фыссæджы сфэлдыстадон агурæнтæ. Хъæууон царды хæзвæтк эмæ æгъдауы равдыст "Урс фынты" Хæст эмæ сфэлдыстады хсæн æрдзон ныхмæлæуд "Пахуымпар"-ы.	2
39.	Ходы Камалы сфэлдыстадыл афэлгæст Фыдыбæстæйæн фыртæн бæззын, йæ цин эмæ хъыгтæй цæрын "Ирыстонмæ"-йы.	2

Æмбарынгæнæн ныстуан ирон литературæйы программæ

Адæмы монон царды кæддæриддæр стыр ахадындзинад уыдис фольклор сæмæ аив литературæйæн. Уыдоны нывфтыд æрцыд сæ цард, сæ историйы ахсджиагдæр цаутæ, сæ зонадон фæлтæрддзинад. Уыдоны ис зонды суадон, ныхасы фидауц сæмæ бæрзонд идейæтæ. Дзырдаивадæн йæ нысаниуæг фæуæлдæр ис нæ рæстæджы. Уый рæзгæ фæлтæры хъомыл кæны гуманизм сæмæ граждайнаг идеалтыл, фидар кæны адæмы удварн, уымæй рæзынц монон сæмæ культурон традицитæ. Уымæ гæсгæ скъолайы куысты ахъазæгдæр у литературæ ахуыр кæнын.

Сусæггаг нæу, абоны ахуырдаутæ арæх нал кæсынц литературон уацмыстæ, зынтæй æмбарынц тексты анализ, сæ логикон хъуыдыкæнынад фæлæмæгъдæр, удварны хъомыладмæ нал ис фаг цæстæнгас.

Мадæлон литературæ нымæд у федералон, æнæмæнгхъæугæ предметыл, ног ахуырадон стандартты йын ис сæрмагонд бынат.

Предметæй хæрзхъæд ахуыр райсыны мидис, принциптæ, бацауæнтæм алыварсыгæй каст цауы æмæ программæ арæзт у ахæм нормативон документты:

- Уæрæсейы Федерацийы закон «Ахуырады тыххæй»-йы;
- Ног ахуырадон стандартты;
- Цæгат Ирыстон-Аланийы модернизацийы комплексон проекты;
- Ирон национ ахуырады концепцийы ;
- Приоритетон национ проект «Нæ ног скъола»-йы;
- Республикон программæ «Ирон æвзаджы æмæ литературæйы программæ 1-11 кълæстæн»; Программæйы автортæ : Джыккайты Щамиль, Хъантемыраты Римæ, Мамиаты Изетæ, Гусæздæрты Азæ. Программæ сфидар кодта Республикæ Цæгат Ирыстоны – Аланийы Иумсæйаг сæмæ профессионалон ахуырады министрад.

-2012-2013 ахуыры азы ахуыргæнæн чингуытæ, ахуырадон-методикон æрмæджы номхыгъды.

Ирон литературæ ахуыр кæныны нысанта:

- литературæйы фæрцы скъоладзауты иумæйаг культурæ рæзын кæнын;
- литературæйы æмбарынад бацамонын;
- литературон уацмысыл æнцой кæнгæйæ, цардæн аргъ кæнын, цард æнкъарын;
- ахуырдаутæм рæзын кæнын чиныгкæсæджы культурæ;
- ныхасы арæхстдзинаæдтæ райрæзын кæнын æмæ а.д.

Стандартты домæнтæм гæсгæ арæзт программæтæ æмæ ахуыртæ «филологи»-йæ хъуамæ арæзт уой ахæм уагыл.

Мадæлон литературæ:

1) чингуытæ кæсын æмæ литературæ ахуыр кæныны ахадындынад адæймаджы миддунейы рæзтæн цы пайда сты, уый бамбарын; чингуытæ кæсыныл фæцалх кæнын,

2) литературæ адæмы национ-культурон хæзна кæй у, адæмы цард хуыздæр бамбарыны фæрæз кæй у, уый æнкъарын;

3) мадæлон æвзагыл фыст хуыздæр уацмыстæ ахуыр кæныны фæрцы банкъарын кæнын мадæлон æвзаджы коммуникативон-эстетикон гæнæнтæ, мадæлон æвзаг адæмæн сæ химбарынады фæрæз кæй у, уый;

4) хъомыл кæнын:

а) хорз эстетикон æнкъарæнтæ кæмæ ис,

æ) фыстæ æмæ дзургæ ныхасы алыхуызон жанртæй пайда кæнгæйæ, хи хъуыдытæ раст æргом кæнынмæ чи арæхсы,

б) бакаст уацмыс равзарынмæ, уый фæдыл хи хъуыдытæ раргом кæнын чи зоны;

в) уæгъд рæстæг чингуытæ кæсынмæ чи тырны, ахæм чиныгкæсæджы;

5) алыхуызон этнокультурон традицитæ цы аивадон уацмысы æвдыст цæуынц, уый раст æмбарыныл фæцалх кæнын;

б) амонин аивадон уацмысы структурон æмæ эстетикон æвзæрст.

Ирон литературæ ахуыр кæныны предметон фæстиуджытæ

Стандарттæм гæсгæ скъоладзаутæ литературæйæ райсдзысты ахæм зонындынаедтæ æмæ арæхстдзинаедтæ:

-иумæйаг культурон-литературон арæхстдзинаедтæ: литературон уацмыс арф æнкъарын; ирон литературæйы бастдзинад æппæтдунеон литературæтимæ æмбарын; кæсыны культурæ бæрзонд кæнын; библиотекайы, интернеты информаци агурын зонин;

-царды зынаргъдæр цы хæзнатæ сты, уыдон иртасынмæ арæхсын: алыварсы дунемæ уарзон цæстæй кæсын; царды алы фæзындмæ хи цæстæнгас дарын; æмбарын литературæйы нысаниуæг адæймаджы удварны хъомылады; адæймаджы фауинаг миниуджытæм критикон цæстæнгасæй кæсын; литературон уацмысы агурын дзуæппытæ зæрдæагайæг фæрстытæн;

-кæсыны культурæ бæрзонддæр кæнынмæ арæхстдзинад: литературон уацмысмæ сфæлдыстадон цæстæнгасæй кæсын; зæрдæмæ хæстæг темæтыл уацмыстæ æвзарын æмæ сæ кæсын; литературон уацмысы цы дуг æмæ культурæйы кой цæуы, уыдоны æдыл арæзт диалогон ныхасы архайын; уацмысы сæйраг персонажты миддунейæн æмæ архæйдтытæн аргъ кæнын зонин;

-ныхас кæнын; ныхасы стильтæй раст пайда кæнын зонин.

ахуыр кæнынц литературæйы истории. Ам сæрмæг лæвæрд цæуы хронологион уагыл. Программæмæ хаст сæрцыдысты ирон литературæйы

ахъазгадæр фæзындтæ æмæ зынгæ фысджыты уацмыстæ. Æвзæрст цæуынц, зонынадæн, идейон æмæ эстетикон хъомыладон цас ахъаз сты, уыцы принципмæ гæсгæ.

литературæ лæвæрд цæуы историон принциптæм гæсгæ. Уым зыны литературон процесс, йæ рæзты историон, æхсæнадон æмæ культурон уавæртæ. Прораммæйы лæвæрд цæуы литературон рæзты периоды иумæйаг характеристикæ, стæй, уыцы периоды зынгæдæр цы фысджытæ уыд, уыдоны сфæлдыстадæй сæйрагдæр уацмыстæ. Классиктæй уæлдай программæйы цы фысджытæ ис, уыдоны сфæлдыстад бæлвырдæй æндæфта литературон рæзтыл æмæ йын ис историон – культурон ахадындзинад. Уымæ хыгъд цæуынц литературон здæхтыты хуызтæ (романтизм, символизм, реализм) æмæ сæ зынгæдæр минæвæртты аивадон æнтыстытæ.

Программæйы мидис

Ирон советон лит-рæ 1917-1929 азты. Ирыстоны æхсæнадон – политикон уавæр 1917-1930 азты, экономика æмæ культурæ. Мыхуыры уавæр. Ирон фысджытæ æмæ революции. Сæ 'хсæнадон ахайд мидхæсты азты. Фыццаг литературон къордтæ. чингуытæ æмæ альмонахтæ.

Коцойты Арсен. Коцойты Арсены цард æмæ æхсæнадон куыст. Радзырды «Æмбæлттæ»-йы композицион арæзт. «Æнхъæл нæ уыдысты»- йы темæ, идейæ. Гыццыл адæймаджы хъысмæт «Æнаenom радзырд»-ы Арсены ахадындзинад ирон литературæйы.

Гæдиаты Цомахъ. Цомахъы биографи, йæ революцион куыст 1905-1907 азты. «Ос-Бæгъатыр». Трагедийы историон бындур. Национ иудзинад æмæ сæрибары идейæтæ. драмæйы. Адæмы патриотизм. Гæбайы фæлгонц, йæ сæфты фæндаг. Уацмысы æвзаджы æууæлтæ. Йæ акуалондзинад нæ царды.

Малиты Георги Георгийы царды хабæрттæ. Поэмæ «Темур- Алсахъ». Сæйраг хъайтары фæлгонц. «Дзандзирахъ»-ы сюжет, конфликт, идейæ. Багъæраты Созыры цардвæндаг æмæ сфæлдыстадыл афæлгæст.

Барахъты Гино. Барахъты Гинойы цард æмæ æхсæнадон куыст. «Арабиаты Гуыргъохъ». Дзыллæты сæрибарыл тох каæджы. «Азджериты Куыцыкк.» Поэмæйы романтикон стили æууæлтæ. Бæстырæсугъды патриотон æнкъарæнтæ. Куыцыкк æмæ Бæстырæсугъды трагикон хъысмæт. Аивады темæ каæджы.

Хъамбердиаты Мысосты царды хабæрттæ. Йæ сфæлдыстадыл афæлгæст.

Беджызаты Чермен. Беджызаты Чермены цард æмæ сфæлдыстад. Новеллæты цикл «Мæсгуытæ дзурынц». Таурæгъ «Кодзыртæ»-йы ирон сылгоймаджы фæлгонц « Уанелы Колыты Бецийы мастисæн. Тутыр» - ы мидис. Новеллæты бынат æмæ ахадындзинад ирон литературæйы.

Тыбылты Алыксандры литературон – критикон бынтæ.

Хъуылаты Созырыхъо. Хъуылаты Созырыхъойы цард æмæ сфæлдыстад. «Иудзонгон». Къласы тохы цаутæ мидхæсты рæстæджы Социалон быцаутæ радзырд «Номылус»-йы. Сылгоймаджы уавæр æмæ трагикон хъысмæт. Адæмы уавæр уацмысы. Радзырд «Дыууæ къæрныхы» мидис.

Фæрниаты Къоста. Фæрнионы цард æмæ сфæлдыстад. «Уады уынаер». Хохæгты тох хæдхæцаг паддзахы ныхмæ. Социалон æмæ этикон проблемæ. Мисураеты трагедион уавæр. Цæрайы фæлгонц. Пейзаж æмæ романы поэтикайы

Нигеры бынат ирон литературæйы æмæ культурайы. Авторы позиции «Фæстаг хъæбысы» Æмдзæвгæ «Хидыл»-ы философон мидис. Фадат æмæ адæймаджы хъысмæт «Нæ тæрсын æз»-ы. Сагъæс царды нысаныл «Бонтæ бонты фæдыл уайынц» Нигеры сфæлдыстады ахадындзинад ирон литературæйы.

Боциты Барон. Роман «Саст рæхысы» темæ æмæ идейæ. Хъайтары сурæт-характер равдисыны мадзал.

Туаты Дауыт. Туаты Дауыты царды хабæртæ. Драма «Сидзæргæс»-ы сюжет. Драмайы композиции æмæ фæлгонцты дих. Нуцайы трагедион хъысмæт.

Мамсыраты Дæбейы сфæлдыстады характеристика. Радзырд «Аууон»-ы сæтирæ. Уацмыс «Фæсмон»-ы идейон мидис.

Ирон литературæ Фыдыбæстæйы Стыр Хæсты азты.

Кочысаты Мухарбег. Кочысаты Мухарбеджы сфæлдыстадыл афæлгæст. Уарзондзинады мотивтæ «Сау цæстыты». Мухарбеджы æмдзæвгæты поэтикон хицæн æууæлтæ.

Калоты Хазби. Калоты Хазбийы цыбыр цардыл афæлгæст. Лирикон геройы уæздан æнкъарæнтæ, йæ цардбæллон хъуыдытæ. («Фæстаг салам», «Хорзæй баззай, Ир», «Æз мæ цард...».) Хазбийы поэтикайы бынат йæ рæстæджы ирон литературæйы.

Плиты Грис. Плиты Грисы лирикайы сæйраг фарстытæ. Хъайтарон национ удыхъæд авторы зондахаст æмæ хæсты философи æмдзæвгæ «Солдат»-ы. Историон трагеди «Чермен». Йæ темæ æмæ композицион арæзт. Чермен - адæмы бартыл тохгæнгæнæг. Æлдæртты къорд, сæ миддуне, сæ зондахаст. Уацмысы арæзт, сюжет, композици.

Разныхас Ирон литература 50-æм азты кæрон – 60-æм азты. Ирон культурæ сæмæ литературæйы рæзт ног æхсæнадон уавæрты. Поэзийы рæзт 60-æм азты. Æрыгон фысджыты æрбацыд литературæмæ. Сæ фыццаг поэтикон сæмбырдгæндтæ. Ирон романы рæзт, нырыккон темæтæм æргомздæхт.

Драмон жанрты фæстæзад бынат. Комедийы рæзты фæндæгтæ, йæ сентыстытæ æмæ аиппытæ.

Гафез (Гаглойты Федыр). Роман « Уæ бонтæ хорз, адæм!») Гафезы цард æмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Романы мидис æмæ проблемæтæ. Æрыгон адæймаджы фæлгонц, йæ хъуыдытæ æмæ тырнæнтæ. Романы сæвзаг æмæ сюжетон композицион арæст. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и. Эпикон – таурæгъон литературæйы хуызтæ. Хъайтар – дзырднывæндæг.

Дзугаты Георги. Поэмæ «Бындзыг»..)Дзугаты Георгийы цард æмæ сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. «Бындзыг». Сабырдзинады сæрыл дунеон тохы идейæтæ уацмысы. Хæсты трагеди. Поэмæйы лирикон ахаст. Лирикон монолог – йæ композицион нывæсты бындур. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и и Лиро –эпикон поэмæ.

Цæгæраты Максим. «Мады зарæг»..)Радзырды сюжет æмæ композиции. Аивады хъомыс, музыкæйæ райгуыргæ ассоциативон дуне, хъайтары зæрдæйы тæлмæнтæ.

Цъæрукъаты АлыксандрЦъæрукъаты Алыксандры цардвæндаг. «Ныхас авдæны сывæллонимæ» (скъуыддзаг). (1-4, 8, 14, 17, 20, 24, 26, 31, 33) Фæлтæрты бастдзинады темæ. Поэты сагъæстæ адæймаджы царды нысан æмæ фидæныл. Саби æмæ сæрдзы 'хсæн гармонийон иудзинад. Фыды фæдзæхстытæ фыртæн.«Шекспирæн» (скъуыддзаг). (1, 2, 4, 6, 7, 8) Аивады темæ поэты сфæлдыстады. Сонетты сæйраг хъуыды – гуманизм, генийон сæрмдзæфы æнусон ахæдзæндзинад. Уацмысы аивадон фæрæстæ. «Мæ кувæндонны къæссæрыл» Поэты арф æмæ вазыгджын удысконды, йæ этикон идеалтæ. «Рох симфроний» Уарзты тых – сфæлдыстадон уалмонцы гуырæн. Лирикон хъайтары уæздан æмæ арф сæнкъарæнтæ, хъæздзыг поэтикон уырнынад. «Гимн хъилхъæдурæн» Æрдзы удæгас ныв - фæлгонц, зын рæстæджы адæймагыл йæ хæрзаудæн. Æмдзæвгæйы рифмæ æмæ ритм, поэтикон мадзæлттæ (сидæнтæ, ассонанс æмæ сæнд.)

Джусойты Нафи. Роман «Фыдæлты туг». Нафийы литературон æмæ зонадон куыст. Нацийон колорит ирон поэзийы. Историон темæ Нафийы сфæлдыстады. Романы мидис æмæ проблематикæ, йæ историон бындур. Нацийон иудзинады темæ. Адæм – романы сæйраг хъайтар. Ака æмæ Бегайы фæлгонцтæ. Уарзт æмæ хæст: лирикон æмæ эпикон райдайæнты сæмиудзинад. Романы композицион нывæст. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р . Историон роман.

Дзаболаты Хазби. Поэты æгъуыстаг хъысмæт. Йæ лирикæйы сæйраг мотивтæ.Адæймаг æмæ сæрдзы мидбастдзинад æмдзæвгæ «Æз хæхты райгуырæнтæн»-ы.хуымæтæг куысты бæрзонд поэзи æмдзæвгæ «Амонд», «Цыхтахсæг»-ы. патриотизм æмæ кады мæлæты темæ «Куы хæссай

зæрдæйы æмбуар..» Сæрибар цард æмæ намысы сыгъдæгдзинады идейæтæ «Хæххон кæсаг»-джы. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и Риторикон период. Гаглойты Владимир. «Ныййарæджы кадæг». Гаглойты Владимиры сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Мады монументалон фæлгонц драмæйы. Фыртты фæлгонцтæ. Уацмысы копозици, йæ аивадон æууæлтæ. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Драмæйы хуызтæ.

Разныхас.Ирон литературæ 70-80 -æм азты. Литературæйы сæрмагонд нысаниуæг социалон – политикон «мидцоппайы» заман. Историон прозæйы рæст 60-80 азты. Ирон поэзи 70-80 азты райдайæны. Ирон драмæйы разт 70-80 –æм азты.

Дзесты Куыдзæг. «Фæндагсар Уастырджы» Фыссæджы курдиаты сæрмагонд æууæлтæ. Уацауы сюжет æмæ композици. Йæ сæйраг фæлгонцтæ. Адсæймаджы уæвынады æнусон фарстæтæ. «Фæндаджы» темæ уацауы.

Бестауты Гиуæрги. Гиуæргийы поэзийы сæйраг мотивтæ. Райгуырæн бæстæйы темæ. Фæсивæдæн нæртон фæдзæхстытæ « Ныстуан мæ фæдонмæтимæ». Поэты æнæнцой зæрдæ « Фæндæгтæ» -йы. Æрдзы рæсугъддзинад – сфæлдыстадон уæлтоæмæнады æмæ цины суадон «Изæр Дзаугомы» - йы. Уарзон адсæймаджы зæдæнгас рухс сурæт «Æз дыууæ цæсты зонын зæххыл..»-ы.

Æгъуызарты Æхсарбег. «Куырды фырт» Фыссæджы сфæлдыстадыл цыбыр афæлгæст. Роман – диалогийы актуалондзинад. Дуджы æууæлтæ адæмы царды уаг æмæ æгъдæутты: æхсæнады уавæр хæсты рæстæджы, хæсты агъоммæ æмæ йæ фæстæ азты. Амонды проблемæ. Фæллойгæнæг адæм – цард æмæ рæстæджы фарн хæссæг. Фæлтæрты бастдзинады темæ. Ныхмæвæрд фæлгонцтæ (Бексолтан – Мурат) . Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Романы тыххæй æмбарынад фæарфдæр кæнын

Хостыхъоты Зинæ.). Хостыхъоты Зинæйы сфæлдыстадыл афæлгæст. Поэты тох рæстдзинад æмæ намысыл, йæ гуманизм « Мæ зæрдæ» -йы. Хъæууон царды нывтæ «Мæ мысынаг» - джы. Райгуырæн къуым – дзæнæтон хæзнатæй зынаргъдæр « Мæ кæстæрмæ»-йы. Æрдзон бынысæфтæй адæмы фæдзæхсын, хæлардзинадмæ сидт «Зæххы катый» -йы.

Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. поэतिकон ныхасы фæрæзтæ :сидæн, литературон реминисценци.

Булкъаты Михал. «Теркæ Туркмæ») Булкъаты Михалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Романы конфликт æмæ ныхмæвæрд фæлгонцтæ (Куындыхаты Муссæ – Мамсыраты Темырболат) Кард æмæ фæндыры традицион темæ æмæ йæ ног нысаниуæг. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Аивадон сæрхъуыды æмæ историон æцæгдзинад.

Малиты Васо Малиты Васойы сфелдыстадон фендаг. Поэзийы «хуымгөенд» - феллойгөенгө адэмы цард өмө тырнөнтө «Сахуыр мө көн, о хуымгөенгө...»- джы. Адэймаг өмө Райгуырөн бөстөйы иудзинад «Мө Ирыстоны!» -ы. Ирыстоны историон хысмөт, адэмы тох сөрибар өмө Фыдызөххы сөраппонд «Нө фыдөлты кадөг»-джы Аьрдзон курдиаты бөрзонд нысан өмө бөри «Фөстаг өмдзөвгөйы»

Бицöты Грис. Роман «Арвы айдөен». Хөст өмө бөриндзинады өууөнк өмө гадзрахаты төмө романы. Хицөен адөймөгты хысмөттө. Фөлгонцты психологизм, сө ныхмөсөуд ахаст: хөлар зөрдөйы хорзөх. Л и т е р а т у р ө й ы т е о р и. Романы хуызтө.

Дзасохты Музафе. «Урс доны былыл Бөсөгьуын...» Уацауы төмө өмө проблематикө. Ирон өгьдау өмө фөтк – сөрыгон хьайтарты «хьомылгөенджытө» Хьөубөсты фарн. Мады фөлгонц.

Ирон литературө фөстаг азты. «Рацарөзты» дуг өмө сөхсөенвадон – политикон ситуации. Национ фарстайы фыдуавөс. Национ уидөгтөм өмө культурөйы гуырөнтөм бөстрон хьусдард. Фыдөлты фарн өмө өгьдөу бахьахьхьөныны, дунө сөфты фөндагөй раздахыны мотивтө. Ирон адэмы историон хысмөтыл сагьөс.

Дзуццаты Хадзы – Мурат. Мадөлон сөваг өмө йө ахадындзинад, йө историон хысмөт « Мө вzag! –ы. Дзырды уөз –хьомыс өмө сөфсарм, йө нысаниуөг адөймаджы царды. «Дзырдтө»-йы. Символон мидис «Аз ацы нузөен...»-ы. Л и т е р а т у р ө й ы т е о р и. Инвективө.

Хабلياتы Сафар. «Фисыны хөдзар» Фөсхөсты азты царды нывтө. Уацауы сюжет, йө фөлгонцтө. Хьысмөстаразөг цау уацмысы ранывөзты.

Хьодзаты Аьсар Сөсары поэзийы граждайнаг мотивтө. Мадөлон сөваджы ахадандзинад « Ирон дзырд»-ы. Поэты философн ахаст царды рөзщтмө «Гимн Галсөгонсөн»-ы. Цард өмө тохы нысан – рухс тауын, адөмсөн лөггад көнын « Цьайкьахөг» -ы. аивады алөмсөттаг хьомыс, адөймаджы зөрдөйы уагимө гармонин иудзинад « Кафаг чызг» -ы.

Джыккайты Шамил. Трагедии «Хьодыгонд зөд» Шамилы сфелдыстадыл цыбыр афөлгөст. Трагедийы мидис өмө архайды афон. Патриотизм өмө национ иудзинады идөйөттө. Фөриджын фидөсны домсөн – тых өмө зонды цөдис. Уацмысы проблематикө. Социалон контраст уацмысы. Трагедийы сөваг. Борсөханы идеалон фөлгонц. Л и т е р а т у р ө й ы т е о р и. Аьмдзөвгөйө фыст драмө. Историон трагеди.

Агьнаты Гөстөен. «Фөстаг бөх» Уацауы этикон проблематика. Аьрдз өмө адөймаджы 'хсөн удхөстөгдзинады хьуыды. Ныхмөвөрд фөлгонцтө. Персонажты удыхьөд өмө психологон мидуавр. Л и т е р а т у р ө й ы т е о р и. Авторы ныхас. Авторы позиции сөвдисөны фөсөзтө.

Хуыгаты Сергей. «Сылгоймæгтæ» Радзырды мидис æмæ проблематикæ, йæ фæлгонцтæ. Хионыл ауыдыны фарн æмæ бузныгады темæ. Психологон сæраххы нысаниуæг. Л и т е р а т у р æ й ы т е о р и. Радзырды жанр. Аивадон деталы нысаниуæг.

Æлборты Хадзы – Умар. Æлборты Хадзы – Умар сфæлдыстады хигъæдон æууæлтæ, жанрон æмæ стили агурæнтæ. 20 æнусы кæрон тугкалæн хæстытæ – «тæригъæдты апофеоз» « Чъребайы сæнкъард хæдзæрттæ», «Балладæ Зары фæндагыл» -ы.

Гуыцмæзты Алеш. «Урс фынтæ» « Пахуымпар». Хъæууон царды хæрзвæтк æмæ æгъдауы равдыст «Урс фынты». Хæст æмæ сфæлдыстады хсæн сæрдзон ныхмæлæуд « Пахуымпар» -ы.

Ходы Камал. Ходы Камалы сфæлдыстадыл афæлгæст. Фыдыбæстæйæн фыртæн бæззын, йæ цин æмæ хъыгтæй цæрын «Ирыстонмæ»-йы. Ирыстоны фарн æмæ сомбоныл катый «Гаджидау»-ы. Æрдзы рæсугъддзинады сæнкъарæн « Быдираг хъæуы ритмтæ»-йы. Адæймаг æмæ сæрдзы ныхмæвæрд – бастдзинад «Денджызсæй куы не рбæздæхы нау...»-ы.

3. УСЛОВИЯ РЕАЛИЗАЦИИ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

Ахуыры рæстæджы пайдагонд цæудзысты репродуктивон и продуктивон ахуыры методтæ:

- информацийон технологи;
- цæстуынгæ æрмæг,
- ИКТ,
- уацмыстæм иллюстраци,
- амонæн литература.

Æрмæг куыд æмбæрстгонд æрцыд, уый сбæрæг гæнæны хуызтæ: тест саразын; фысгæ, дзургæ дзуæппытæ; нывæцæн, изложений.

3.2 Ахуырадон-методикон æрмæджыты номхыгъд

1. Бзаров Р.С. История в осетинском предании: Сюжет о Чермене, - Владикавказ, 1993.
2. Джусойты Н. Ирон аив дзырды сæрвæлтау. Цхинвал, 1966 аз.
3. Джыккайты Ш. Ныхасы фарн.- Дзауджыхъæу, 1996 аз.
4. Джыккайты Ш. Критикон уацты æмбырдгонд. 2 хайы. – Дзæнджыхъæу,
5. Джыккайты Ш. Ирон литературæйы истории. Дзæуджыхъæу, 2002.
6. Салагаева З.М. Четыре этюда об осетинской прозе. – Орджоникидзе, 1970.
7. Поэзийы фарн : Критикон уацтæ. – Орджоникидзе, 1980 аз.
8. Зонадон – критикон уацтæ. – Дзæуджыхъæу, 1991 аз.
9. Критикон уацты сæмбырдгонд. – Орджоникидзе, 1981.
10. Вопросы осетинской литературы и фольклора. – Владикавказ,
11. Ирон æвзаг æмæ литературæйы программæтæ - Дзæуджыхъæу, "Ир", 2005

12. Кульневич С.В. Совсем необычный урок. Практическое пособие.
Практическое пособие С.В.Кульневича, Т.П. Лакоценина.--
Ростов-на-Дону, 2001.
13. Джыккайты Ш. Цæхх æмæ кæрдзын//Мах дуг.1967,№6
- 14.Хъодзаты æ. Ног æнтыст // Мах дуг.1979.№4
15. Хаджеты Т. Чиныджы фарн// Критикон уацты æмбырдгонд -2хай-
Дзæуджыхъæу,1994.
- 16.Ардасенты Х.Барахъты Г./цард æмæ поэзи.-Орджоникидзе,1962.
- 17.Джыккайты Ш., Барахъты Г. Ирон литературæйы истори.-
Дзæуджыхъæу,2002.
- 18.Гафез. /Хъулаты С./ æвзæрст уацмыстæ/ --1957.
19. Мæрзойты æ. "Зангæ поэт, ахуыргонд", критикон уацты
æмбырдгонд., 2-аг хай, Дзæуджыхъæу, 1994.
- 20.Джусойты Н.Нигер.Сфæлдыстадон очерк.Фотоальбом,
Дзæуджыхъæу, 1996.
- 21.Тебиаты Ю. Саст уадындр./критикон уацты æмбырдгонд/, 2-аг хай,
Дзæуджыхъæу, 1994.
- 22.Салагаева З.М.Роман Коста Фарниона "Шум бури"/ Четыре этюда
об осетинской прозе/,-Орджоникидзе, 1970.
- 23.Булкъаты М. Гафезы амындтытæ, "Фидиуæг", 1988, №7.
- 24.Джусойты Н. Ирон аив дзырды сæрвæлтау., Цхинвал, 1966.
- 25.Дарчиты Д. Бæркаджын у йæ фæззæг/"Мах дуг"-1976.

26. Мамиаты И. Адæймаг æмæ Дуне: Цæрукъаты Алыксандыры
философон поэзи/Ирæф/-1998, №3.

27. Ардасенты Х. Джусойты Н. роман "Фыдæлты туг"-ы тыххæй/
Мах дуг/, 1996.

28. Джыккайты Ш. ирон прозæйы зæрингуырды/Разагъды лæгтæ.
Дзæуджыхъæу, 1999.

29. Джусойты Н. Цомак Гадиёв., Орджоникидзе, 1965.

30. Зæгæлты Р. Малиты Г. цард æмæ сфæлдыстад/Критикон уацты
æмбырдгонд, 2-аг хай, Дзæуджыхъæу, 1994.

УÆЛÆМХАСÆН ÆРМÆГ

11. Кинонывтæ, радио æмæ телеуыныныды æрмæг.

12. Радио раныхасы æрмæг: Хетæгкаты Къостайы, Брытъиаты
Елбыздыхъойы,

13. Коцойты Арсены æмæ иннæ фысджыты цард æмæ
сфæлдыстад.

14. Презентацитæ фысджыты цард æмæ сфæлдыстадæй.

8. Наукон-методикон журнал "Рухстауæг"

4. КОНТРОЛЬ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТОВ ОСВОЕНИЯ УЧЕБНОЙ ДИСЦИПЛИНЫ

4.1 Контроль и оценка результатов освоения учебной дисциплины осуществляется преподавателем в процессе проведения

Контролы формæтæ

- индивидуалон
- къордæй
- фронталон

Контролы хуызтæ

- развæлгъау
- æрвылбон
- тематикон
- хатдзæг

Урочыты хуызтæ:

- урок-ног æрмæг амынд
- урок-практикон куыст
- уроки-хъазт
- компьютерон урок
- урок -къордты куысты формæ
- ныхасы рæзты куыст
- интеграцигон урок

Технологитæ:

- традицион технологи;
- архайды технологитæ;
- иннæ предметты бастдзинадимæ